

Доброносова Юлія Дмитрівна,
кандидат філософських наук, доцент, кафедри філософії та педагогіки
Національного транспортного університету

ФІЛОСОФСЬКІ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ- ПЕДАГОГІВ

Необхідність поєднання інженерної і гуманітарної складової у підготовці фахівців професійної освіти у горизонті сучасності стає викликом, адже потребує врахування актуального розвитку як гуманітаристики, так і технічних наук. В часи російсько-української війни, коли особливо важлива ціннісна самореалізація особистості в професійному зростанні, актуальним є осмислення ролі міждисциплінарності як основоположного принципу освіти інженерів-педагогів. Мета нашого розгляду — обґрунтування необхідності реактуалізації філософських і міждисциплінарних засад формування в інженерів-педагогів медіакомпетентності як відповіді на виклики медіатизації більшості галузей життєдіяльності українського суспільства. Реалізація її потребуватиме використання підходів філософії освіти і філософії медіа та їх проєкції на викладання філософських, психологічних і педагогічних дисциплін студентам, що навчаються за освітньою програмою «Професійна освіта (транспорт)» у Національному транспортному університеті. Протягом двох десятиліть зростає інтерес українських науковців до формування медіакомпетентності в осіб різного віку. Попри наявність численних тренінгових програм в рамках формальної і неформальної освіти, десятків теоретичних досліджень, інноваційних методик і національних концепцій досі недостатньо осмислена специфіка формування медіакомпетентності у здобувачів ступенів бакалавра і магістра. Серед розробок українських дослідників цінні праці Любові Найдьонові, Миколи Слюсаревського, Наталі Череповської, Олексія Баришпольця, Ганни Онкович та підходи, презентовані у програмних

документах, які визначають медіаосвітні інтенції української освітнього простору [5; 6]. Сучасні дослідження засвідчують переорієнтацію науковців з обґрунтування завдань університетської медіаосвіти на конкретизацію підходів до формування медіакомпетентності у здобувачів ступеня бакалавра різних спеціальностей [1; 4; 8], відтак підвищується увага до відмінностей у медіакомпетентнісній підготовці фахівців різних галузей знань [7; 9; 10] і на перший план виходить міждисциплінарність у теорії і практиці [2; 3]. Нині визріла потреба в доповненні методологічних засад формування медіакомпетентності здобутками сучасної медіапсихології, ідеями філософії медіа, філософії техніки, теорій медіатизації, теорій мереж, феноменологічної соціології і психології, що дозволить вповні використати потенціал дисциплін, які студенти опановують на різних курсах.

Сучасний соціокультурний горизонт самореалізації особистості позначений спільнодією викликів — вона здійснює вибори і розгортає життєві проекти у просторі невизначеності, яскравим прикладом чого є спільнодія викликів російсько-української війни та викликів процесу медіатизації, котрий визначає існування медіамережевого соціуму. У загальному розумінні медіатизація є процесом інтеграції медіа у більшість сфер життєдіяльності соціуму та формування його культурно-комунікаційної системи, що втілюється у системі розгалужених медіамереж. Характерною її прикметою є перетворення медіа (як засобів творення смислів) на метакapітал та поширення різних форм Phygital-присутності (від англ. Physics — фізичне + англ. Digital — цифрове) із комбінаціями дій, необхідних особистості для самореалізації. Сьогодні філософи і соціологи наголошують, що в актуальному повсякденні ми стикаємося із наслідками «медіатизованого конструювання реальності» [11], коли самість й ідентичність конструюються через/у нових цифрових медіа, а технологічна інфраструктура визначає комунікативні практики. Наші світи нерідко є світами медіатизованими [12], конструювання яких залежить від досвіду медіакомунікації у мережах. Вочевидь у суспільстві, де медіатизація пронизує всі галузі життєдіяльності і трансформує культуру, має йтися не лише

про інформаційну чи цифрову грамотність, співмірні актуальним інноваціям, а про творення синтетичної і динамічної медіакомпетеності, котра уможливить вільне діяння із використанням медіаінструментів на основі розуміння їх впливу на проектування особою майбутнього медіадосвіду. Попри практику вживання термінів медіаграмотність та медіакомпетентність як синонімів, доцільніше їх розрізняти. У першому йдеться про актуальний вимір використання медіакомунікаційних технологій та розуміння впливу медіа як засобів творення смислів на діяння, думки, уявлення, цінності особистості, Медіакомпетеність вказує на поєднання актуального і віртуального вимірів медіадосвіду, рефлексії та креативного проектування. В часи діджиталізації і датафікації перед викликами масштабного поширення Phygital-присутності за аналогією із критичним мисленням, котре є мисленням про мислення, медіакомпетентність базується на динамічній рефлексії особистості над своїм медіадосвідом, чому сприяють гуманітарні дисципліни, викладання яких годі уявити без філософського підґрунтя. Пошук методологічних засад міждисциплінарності виводить нас на необхідність врахування здобутків найновіших напрямів актуального філософського дискурсу у пізнанні різних аспектів людського досвіду, його ціннісних й інтерсуб'єктивних особливостей та залучення до тематики філософських і психологічних дисциплін ідей, котрі пояснюють особливості конституювання життєсвітів в часи тотальної медіатизації. Завдання формування медіакомпетентності не потребує введення окремої дисципліни у навчальний план інженерів-педагогів, а має бути присутнім у практиці викладання більшості дисциплін в рамках освітньої програми «Професійна освіта (транспорт)» з першого курсу. Провідна роль у цьому належить дисциплінам філософським і психологічним, тематику яких пропонуємо доповнити здобутками феноменологічної соціології, гуманістичної психології, комунікативної філософії, філософії і соціології медіа, теорії медіатизації і теорії мереж, мережевої етики. Уведення до програм «Філософії техніки», «Психології», «Професійної і корпоративної етики», «Вікової і педагогічної психології», «Політолого-соціологічного курсу», «Риторики»

тематики, пов'язаної із актуальними підходами до осмислення медіадосвіду і медіакommунікації, допоможе у формуванні у студентів розуміння складного світу сучасного медіарозмаїття і медіатизації на основі врахування здобутків міждисциплінарних річиз сучасної гуманітаристики і когнітивних наук. Цей фундамент сприятиме тому, що матеріал «Методологічних основ професійної освіти», «Основ інженерно-педагогічної творчості» і «Методики професійної освіти» також стане основою формування вмінь в рамках розвитку у студентів цілісної медіакомпетентності, наявність якої на третьому і четвертому курсах позитивно впливатиме на опанування ними технічних дисциплін та вміле використання нових медіа і цифрових технологій у професійному саморозвитку і комунікативній самоактуалізації. Таким чином у пошуках методологічних засад формування медіакомпетентності ми отримуємо шанс вийти на подолання застарілого протиставлення психології, педагогіки, філософії інженерним дисциплінам, що сприятиме підвищенню якості освіти інженерів-педагогів.

Список використаної літератури

1. Богомаз О. Ю. Формування медіакомпетентності та критичної медіаграмотності у майбутніх учителів суспільних предметів: психолого-педагогічний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 79. Т.1. С. 42 – 46.
2. Довженко О., Єгорова А., Іванова Т., Міський В., Потапова В., Юричко А. Медіаграмотність під час війни: теорія, методика, інтерактив. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2023. 68 с.
3. Зоря Ю. М., Волошенюк О. В. Медіаосвітній poradник для педагога професійної освіти. Навчально-методичний посібник. За ред. Волошенюк О. В., Іванова В. Ф., Євтушенко Р. І. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2022. 61 с.
4. Єрмоленко А. О. Медіакомпетентність як необхідна складова професійної майстерності сучасного педагога. *Вісник Чернігівського*

національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. 2016. Вип. 137. С. 330–333.

5. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник НАПН України*. 2022. № 4 (2). С. 1–30.

6. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). За реда. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.

7. Лашук Н. М. Потенціал технології сторітеллінгу як інструменту формування медіакомпетентності майбутніх маркетологів. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 62. С. 122–126.

8. Матвійчук М. М. Формування медіаграмотності майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.05, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2014. 22 с.

9. Павлюх М. В. Медіакомпетентність та медіаграмотність фахівця-міжнародника у контексті загроз в мережі інтернет. *Політична культура та ідеологія*. 2021. № 4. С. 58–62.

10. Якимчук Ірина. Формування медіаосвітніх компетентностей у викладачів коледжу: теоретичний аспект. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 4 (100). С. 69–73.

11. Couldry N., Hepp A. *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity Press, 2016. 256 p.

12. Hepp A. The Communicative Figurations of Mediatized Worlds: Mediatization Research in Times of the ‘Mediation of Everything’. *European Journal of Communication*. 2013. Vol. 28. №6. P. 615–629.